

TIJDSCRIFT

VAN HET

NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

3° Jaargang — 1° Aflevering

AMSTERDAM

G. THEOD. BOM EN ZOON

1895

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de penningen, afgebeeld bij VAN LOON II. bl. 151.

Het is algemeen bekend, dat de penningen afgebeeld bij VAN LOON II, bl. 151, gediend hebben tot belooning voor den Raad en de officieren in 1622 binnen Bergen op Zoom aanwezig, die door hun moedig gedrag die vesting tegen SPINOLA verdedigd hebben, tot dat MANSFELDT, na den slag van Fleurus gewonnen te hebben, en MAURITS, na zich bij Rees versterkt en een aanslag op 's Bosch beproefd te hebben, in staat waren haar te ontzetten.

Wellicht kunnen de volgende aantekeningen eenig licht over die penningen verspreiden; ze zijn grootendeels ontleend aan de notulen der vergaderingen van den Raad van Bergen op Zoom.

„Vergaderinge van den breedten Raede gehouden den XV October anno 1622.

„In dese vergaderinge sijn bij den heer „Borgmr. van buijten 1) voorgedragen ende „geproponeert dese nachvolgende poincten:

„Ierstelijck wat vereeringe men sal doen aen „mijnen Ed. Heere den Drossardt 2) over sijne „gedaen diensten int mainteneeren van deser „stadts politie ende inmiddels int continueeren van „deser stadts middelen, doch dat denselven tsijn- „nen huysse heeft getracteed Sijne Vorst. Gena. „den Prince van Orangien 3) Prins HENDRICK 4) „met hennen treyn dewelck van Stadtwegen „hadde behoort geschieden.

„Item wat vereeringe men sal doen aen de „heeren Colonels de heere van FAMARS 5)

1) Burgemeester buiten der bancke was Dr. PASCHASIUS TURCQ geh. met JANNEKEN VAN DEN HAUTEN gen DUBOIS (7 Maart 1609) Hij begon zijn politieke loopbaan als schepen in 1610, bekleedt dit ambt in 1611, 13 en 14, burgem 1615—18, 1622—31, rentm 1620 en 21 weesm. 1612, 19, 32, 34 en 35 Hij schijnt te 's Hage veel invloed gehad te hebben, want telkens wordt hij belast met zendingen naar den Prins, den Raad van State en de Staten Generaal.

2) WILLEM VAN DER RIJ, heer van Brouchem Woestwezel en Westdoorn, drossaard van het land en markiezaat van Bergen op Zoom, kolonel der cavalerie en ritm over een comp. kuirassiers † 1641 huwt JUDITH VAN AESWIJN VAN BRAKEL In 1629 wordt hij hoogschout van 's Bosch, doch keert spoedig daarna weer als drossaard naar Bergen op Zoom terug, waar zijn zoon hem na zijn dood opvolgt

3) Prins MAURITS

4) FREDERIK HENDRIK.

5) PHILIPS LEVIN heer van Famars Lonzat en Fiorcourt, kolonel over een reg Walen, gouverneur van Ravestein, zoon van CHARLES gouverneur van Mechelen en grootmeester der artillerie en CATHARINA HINCKART dame d'Orhan et de Cerfontaine. Hij huwt LOUISE DE MARNIX dochter van PHILIPS Hr van St. Aldegonde en CATHARINA VAN ECKELEREN weduwe JAN VAN STRALLN In 1625 wordt hij gouverneur van Heusden

„MORGAN 6) en de heere van LOKEREN 7) ter
 „cause dat deselve haer vromelijck hebben ge-
 „queten int defindeeren ende preservitie deser
 „stadt met haeren buytenwercken geduerende
 „de belegeringe.

„Item alsoo de heeren van den Magraet
 „extraordinair blijckes soo bij dage als bij
 „nachten hebben gebesoigneert in allen voor-
 „vallende swarigheden in de belegeringhe daer
 „van de recompense niet en heeft connen ge-
 „schieden midts de menichfuldichheit van de
 „besoignes is provisionelijck geraempt dat sij
 „in vergeldinge van dien elck sullen genieten
 „eenen gouden penninck weerdich sijnde veer-
 „tich car.gul.oft dyen volgende Heeren com-
 „paranten nieten verstaen dat men metten
 „selven penninck sal vereeren de heeren Commiss.
 „van de H^o. M^o. Heeren Staten Generael tegen-

6) Sir CHARLES MORGAN ridder, ordinaris edelman van Engeland, kolonel over een regim. Engelschen, huwt ELISABETH, dochter van PHILIPS DE MARNIX heet van St. Aldegonde en zijn 1de vrouw PHILIPPA DE BAILLARD (of BAILLOEIL). In 1631 wordt hij gouverneur van Bergen op Zoom † 12 Dec. 1642. In 1626 wordt hij op verzoek van den koning van Engeland ter hulp van koning CHRISTIAAN van Denemarken gezonden met 4 regimenten en werd toen generaal. Hij was zoon van kolonel MORGAN en ANNA, barones VAN MERODE.

7) ADOLF PHILIPS, baron de Hornes, heer van Loceren en Angest, kolonel over een regim. Nederlanders. Zoon van MAXIMILIAAN gouv. van Heusden en AGNES VAN MELENDONCK. Hij was de eerste kolonel over Nederlanders, die eerst in 1621 tot een regiment vereenigd werden.

„woordich binnen deser stadt zijnde 8) ende „die alhier geduerende de belegeringhe hebben „gevaceert 9).

„Item den heere Gouvern. RYHOVEN 10), de

8) Zij waren NICOLAES WOUERSZ VAN DER MEEK, burgem. van Haaren, lid der Staten Generaal. RUYGER HUYGEN burgem van Arnhem, lid van den Raad van State, ridder van St. Michel, extra ordinaris Raad in 't hof van Gelderland, tentm. van Veluwe, eerste huisneester van St. Nicolaes, heer en stichter van Clarenbeek Zoon van WILLEM, hr. van Schoonderlocht en Opvoorst, lid der Staten Gen. en burgem van Arnhem en WILLEMKE TULI EKEN, geb. 27 Aug 1586 † 21 Aug. 1666, huwt 1. NOMENA VAN LINILLO 2. CHARLOTTE LOUISE VAN MELTKERCKE en 3. ANNA MARGARETHA VAN STRAALEN. ADRIALN VAN MANMAKER repesenteerende den eersten edele van Zeeland, zoon van ADRIAAN en CAI HARINA VAN MARSELAAR, huwt 1609 MARIA VAN BURCHEM dochter van PIETER en LYSBETH RESEN, geb 1579 te Middelburg, 1609 Baljuw van Middelburg, daarna Thesaurie Generaal van Zeeland. 1612 vert. van den eersten edele in de Rekenkamer 1618—30 't zelfde in de Staten en gecom. raden. In 1630 als zoodaag ontslagen omdat hij de achtbaanheid zijns meests wat stijf en kwalijk ter zake gedreven had en Mr. JOHAN HUIJSEN VAN CATLENDJCK heer van Cattendijck, Soutelande, Warendijck, Godschalkond en Monsterhouck vanwege de stad Goes gecommiteerd Raad van de Staten en de admiraliteit van Zeeland, President van den Raad van Vlaanderen onder 't gebied der Staten-Generaal, griffier van de munt, geb 4 Oct. 1566 † 15 Maart 1634. Huwt ADRIANA VAN MATENESSE, natuurlijke dochter van ADRIAEN, li. van Matenesse, Uitenesse, Riviere en Hilgersberg en ADRIANA VAN DUVENVOORDE. Hij is een zoon van HUGO en ELISABETH HANNEMAN. -

9) Zij waren CLEMENS VAN BAERSDORP van den Raad van State GEERAERT CLEMENSZ. VAN TEYLINGEN, lid der gecom. Rader van Holland; STEVEN TENIJS vanwege Middelburg gecom. Raad van de Staten en de adm. van Zeeland; Mr. JACOB CAMPE, geluwd met MARTHA VAN REYGERSBERGH van wege Vere gecommiteerd in de Staten en de admiraliteit van Zeeland.

10) LOUIS DE LA KETHULLE hr van Ryhoven, gouvern. van Bergen op Zoom, kolonel der cav. en titm. over een comp. kurasiers † 1631, huwt 1. MARIA VAN WEERDL 2. EMMERENTIA VAN RAVENSWAAY wed. Jhr. ABRAHAM VAN MALL en 3. MARGARETHA VAN PANHUYZEN.

„drye ingenieurs Mr. DAVIDT VAN ORLIENS 11),
cap. OMKEES en cap. CLARCKE.

„Item off men niet sal laten maecken eenen
„silveren penninck weerdich sijnde ses car.
„gul. omme gedistribueert te worden aen hee-
„ren comparanten binnen Raedt 12), buyten

11) Evenals OOMKEES en CLARCKE bekend ingenieur. Hij had 't toezicht over alle ingenieurs en was vachtmeester in Sluis.

12) Zij waren Dr. PASCHASIUS TURCO, zie aanm. 1. Mr. JAN DE BERGAIGNE burgem. binnen der bancke, gehuwd met ANNA SYRAVEN, ontvanger der geldmiddelen van Brabant, schepen 1618 en 1645, burgem. 1619—33. Weesm. 1630—38, 1644, 1646—52 en de schepenen CORNELIS ADAMS BOLLAERT † Dec. 1622, huwt AEGTKEN JACOBS, weesm. 1615, 1616, 1618—21, schepen 1598—1608. 1622, rentm. 1605, 1607, 1609, burgem. 1610—14 en 1617. — JACQUES VAN HEUSDEN huwt 8 Nov. 1598 CHRISTINA WILLEMSD. schepen 1587, 1593, 1595, 1605, 1607, 1615, 1617, 1620, 1622, 1623, 1625, rentm. 1598, weesm. 1606, 1610, 1614, 1624, burgem. 1608, 1609, 1613. — FRANCHOIS VROETSCHAP huwt 7 Nov. 1626 CLAERKE BEERGANS BEERLO wed. PIETER LAMBRECHTS en 3 Maart 1628 JANNEKE DE BRUYS weduwe JAN ANNAERTS, rentm. van Hooge en Lage Meer, schepen 1596, 1597, 1606, 1607, 1609, 1610, 1618, 1620, 1622—26, 1628—40, weesm. 1608, 1610, 1613, 1615, 1617, 1627, 1641, 1642, opzichter over de Fransche en Duitse school. JOHAN JOACHIMS huwt JACOMYNA HOORNBECK, schepen 1606, 1608, 1615, 1616, 1617, 1619, 1621—23, 1625, 1629—31, 1633, 1636—38, 1640, 1641, 1648—50, wachtm. der burgerij en 1636 capt. der schutterij, sterft † 1652. CAREL CARELSEN SCHULER † 12 April 1642, huwt ADRIAENTJEN LAUREYS, schepen 1614, 1615, 1617, 1618, 1620, 1622, 1625, 1626, 1628, 1630, weesm. 1619, 1621, 1627, 1629 en 1631. JAN DE SCHAFFER † 16 Mrt. 1626, huwt MAEYKE MARINUS, kapitein der schutterij. Mr. JAN ANTHONY DE ROUCK huwt 21 Jan. 1626 CORNELIA VAN DER FERRE, schepen 1619—23, rentm. 1624, 25 en 27, Secretaris der weeskamer, 6 Nov. 1627 griffier der stad. JACOB ISRAELS TURCO huwt 16 Maart 1613 LYSBETH MANTEAU, rentm. 1629, schepen 1622—24, 1626, 1627, 1630, 1641—44, weesm. 1625, 1628, 1643; sedert 1643 opzichter der Fransche en Duitse school en de secretaris DANCKAERT BASIJN rentm. der goederen van MAURITS, schepen 1605—1607, 1609, 1611—13, 1615, 1616, 1618, 1619, rentm. 1608, 1610, 1614, 1617. In 1647 is hij scholarch (curator gym.) † Febr. 1655.

„Raedt 13) en Raedtslyden 14) en voorders aen
 „eenige goede heeren ter discretie van de heeren
 „van den binnen Raede ende dat ter memorie
 „van de ontlegeringe deser stadt.

„Ende naer dien de twee leden hier oppe
 „zijn vertrokken ende weder binnen commende
 „captatim omvraecht sijnde midtseyen de leden
 „niet en accordeerden is op de voorsf. gepro-
 „poneerde poincten geresolveert als volgt:

„Op het eerste poinct dat men mijne Ed.
 „Heere den drossardt BROUCHEM voor syne
 „goede diensten by deze stadt bewesen sal ver-
 „eeren mette somme van drye hondert car. gul.

„Op 't tweede poinct dat men de Ed. Heeren
 „Colonels de Heeren van FAMARS MORGAN ende
 „de heer VAN LOKEREN sal betaelen elckx met
 „een schale van vijf en twintig ponden vlaems.

„Op 't derde poinct is geresolveerd dat de
 „heeren van den magaet sullen genieten voor
 „haer goede diensten elx eenen penninck van

13) Zij waren WILLEM ADAMSZ. BOLLAERT, MARCUS MERTENSSN,
 JACQUES ANTHEUNISSEN, JAN MAHEU, HENDRIK HOVEMEIS, BASTIAEN
 DENYSSSEN, CORNELIS VAN DER MOELEN, GILLIS RUBBENS, WILLEM
 HOUCK, HENDRICK DE ROOVERE, JAN MACHIELSE en de rentmeesters
 DAVID VAN OOSTEN en Mr. ABRAHAM BUVDENS.

14) Zij waren JASPER THOMAS, MEDA GILLISSEN, PILTER FRAN-
 SEN VAN FLRNEY, FRANÇOIS DI POT, HANS VAN DALEM, ANTHONY
 JASPIERS en JAN CLAESSIN.

„veertich car. gul. 15) ende die van den buyten
 „Raede ende de Raetsluyden elckx eenen pen-
 „ninck van twee dubbele ducaten 16). Ende
 „dat de heeren Gecommitteerden van de Hee-
 „ren Staten den Heer Gouverneur RIJHOVEN
 „midtsgaders de drye voorn. Ingenieurs elx
 „ook met een penninck van veertich car. gul.
 „sal vereeren.

„De post is naer collectie van de meeste
 „opinion geresolveert, dat men de drye predi-
 „canten D^o LAMBERTUS DE RIJCKE 17), NATHAN
 „VAVYNS en Mr. JOB DU RIEU midtsgaders den
 „Commies SCHILPEROORT 18), elx sal vereeren
 „met eenen gouden penninck van twee dubbel
 „ducaten ende dat men noch vier pennin weer-
 „dich twee dubbel ducaten als voren, die sul-
 „len staen ter dispositie van de heeren magaet
 „ende daer naer sal men de stempels terstont
 „doen breken.

„Vergaderinge gehouden bij mijne heeren
 „van den binnen Raede X Januari 1623.

I.

15) Zie VAN LOON II 151 nr. 1.

16) Zie VAN LOON II 151 nr. 4.

17) Zij waren de drie predicanten der gemeynte Christi, die een dagverhaal van het beleg schreven.

18) Commies van 's Lands Magazijnen, commissaris ordinaris van monstering, opsiender der fortificatien; gehuwd met EVA WALRAVEN.

2.

3.

4.

5.

6. „De gouden pennin̄ van der stadtswegen
 „doen maecken ter memorie van de ontlegeringe
 „deser stadt te distribueeren aen de naervolgen-
 „de heeren: Jonckheer WILLEM VAN NASSAU 19),
 „De Raedtsheer VERMEULEN, HUYGHENS 8),
 „TEYLINGEN 9), DUYCK 20) en DE BYE 21),
 „als oock aen de heeren collonellen MORGAN,
 „FAMARS ende LOKEREN.

„Vergaderinge gehouden bij mijne Ed. Hee-
 „ren van den binnen Raede den XXI Martij
 „anno 1623.

„1.

„2. Ten selven dage hebben mijne heeren
 „mede geresolveert dat men den Raedtsheer
 „BAERSDORP 9) oock sal vereeren met eenen

19) Hij woont dit beleg als vrijwilliger onder MORGAN bij en sneuvelt 1627 voor Groll. Natuurlijke zoon van MAURITS en MARGARETHA VAN MECHELEN huwt ANNA VAN DER NOOT dochter van CAREL en ANNA VAN MANMAKER. Zij hertrouwt met PHILIP JACOB baron VAN BOOTSSELAAR. Hij was heer van de Leck en sedert 1625 admiraal van Holland en West-Friesland.

20) ANTONIS DUYCK pensionaris van Holland. Eerste pensionaris die lid der staten was. † 1629 huwt 1. ELISABETH MICHELY en 2. ELISABETH COLPIERS VAN KALSLAGEN.

21) JORIS DE BYE, Thesaurier Generaal der Unie. † 1628, huwt MARIA VAN ALMONDE

„gouden penninck als andere heeren insgelijckx
 „de cominisen VERHAER ende SCHADE. Den
 „Agent RUIJSCH met eenen penninck als den
 „buijten Raedt ende de raedtsluyden alsmede
 „den advocaet VAN DER HOUVE ende den borgm^r.
 „TERSSELYN 22) tot Dordrecht.

„Vergaderinge gehouden bij mijne Ed. Hee-
 „ren van den binnen Raede desen VI Januari
 „1624.

„Alsoo de Guldebroeders van Rhetorica deser
 „stadt hebben vereert met eene schoone come-
 „die van de ontlegeringhe deser stadt is hen-
 „luyden in recompensie van haer goede diensten
 „ende affectie tot het gemeen beste bewesen
 „oock in regardt van haer groote oncosten
 „by haer gedaen daer voor van den stadswegen
 „toe geleyt ende vereert vijftig car. gul. Com-
 „ponist van de voorss. comedie JACOB VLEUGELS
 „toegelegt eenen gouden penninck weerdich
 „vijf en twintig car. gul. 23).

„Vergaderinge gehouden bij mijne heeren
 „van den binnen Raedt den XXVII Octobris
 „1625.

22) CORNELIS TERSSLEYN 1580—14 Mrt. 1643 lid der Staten-Generaal en der Staten van Holland, bewindhebber der W. I. Comp.

23) Zie VAN LOON II 151 nr. 2.

„1.

„2.

„3. Alsoo men verstaet dat JACQUES HEC-
 „KAERT 24) major van desen garnisoene ten
 „tijde van de belegeringe extra ordinarisse
 „diensten heeft gedaen is geresolveert dat men
 „denselve sal vereeren met eenen gouden pen-
 „ninck gel. de Heeren van den binnen Raedt
 „genoten hebben.

„Vergaderinge gehouden bij mijne heeren
 „van den binnen Raede desen XXV Februarij
 „1634.

„1.

„2. Item alsoo dheer BROUCQSAULX 25) com-
 „mandeur op St. Anna en Lillo en de forten
 „dronrent gelegen groote correspondentie mette
 „stadt heeft gehouden ende deselve goede
 „diensten heeft gedaen is geresolveert dat men
 „denselve sal veeren met eenen penninck gel.
 „dheeren van den binnen Rade hebben genoten.”

Hieruit mag men wel afleiden, dat de stem-

24) JACQUES HECKART genaamd Swartgen, sergeant-majoor van 't gewone garnizoen van Bergen op Zoom sedert 1619.

25) JACQUES CHANTRAINI gen. BROUXSAUX, luit.-kol. over een reg. Nederlands, zoon van PIERRE hr. van Oudenhoven en Snaaten en JEANNE dochter van JOSSE CABOTER, burgem. van Brugge, huwt 1. ALYSE DE GRYZE, dochter van JACOB, hr. van Watervliet en MARGERITHA HONCKART en 2. MARIA VAN WACHTI DONCK en 3. SABINA VAN LIER.

peis der penningen niet zooals 25 October 1622 besloten was vernietigd zijn, maar dat later nog exemplaren zijn bijgeslagen.

Het geheel geeft een aardig overzicht hoe een stad, hoewel ze door het beleg was uitgeput toch haar wakkere verdedigers wist te beloonen om nog niet te spreken van de talrijke geldelijke belooningen, zooals b.v. ankers wijn, zilveren bekers en kannen enz., waarvan de notulen telkens gewag maken.

Leiden.

W. S.